

19.6.2024

Maa- ja metsätalousministeriö
Erityisasiantuntija
Annika Öhberg
annika.ohberg@gov.fi

Lounaisten MTK-liittojen luomuvaliokunnan kirjallinen esitys luomuvalvontamaksuihin

Luomutarkastusmaksujen laskentaperuste perustuu Valtion maksuperustelakiin. Luomutarkastusmaksujen vuoden 2023 kustannusvajaus oli 16,3 %, mikä tarkoittaa, että luomutarkastuksiin liittyvät kustannukset olivat yli 500 000 euroa liian korkeat. Vuodelle 2024 tarkastusmaksuja on jo nostettu.

Huomautamme, että 2021-2023 aikavälillä luomuvalvontaan käytetty työpanos henkilötyövuosina on kasvanut 11,6 %, vaikka luomutoimijoiden määrä on vähentynyt 5,9 %. Alkutuotannossa toimivien luomutuotajien määrä on vähentynyt merkittävimmin, vuodesta 2021 vuoteen 2023 -15,1 %.

Tämä kehitys on johtanut tilanteeseen, jossa yhtä henkilötyövuotta kohden on vähemmän luomutoimijoita (2021: 135,4; 2023: 114). Ruokavirastossa ei ole sopeutettu toimintoja, vaikka luomutoimijoiden määrä on vähentynyt.

Kustannusvastaavuutta ei pystytä saavuttamaan ilman toiminnan tehostamista. Lisäksi luomutarkastusten päällekkäisyydet tulee karsia pois.

Tarkastuksia tulee toteuttaa enemmän sähköisesti. Viljelijät hakevat luomuun liittyviä lupia sähköisesti, ja näiden tietojen tulee olla tarkastajien käytössä suoraan ilman, että viljelijän täytyy erikseen näyttää dokumentteja tarkastuksessa.

Tarkastajien on käytettävä sähköisiä järjestelmiä, ja heidän tulee olla koulutettuja niiden käyttöön.

Sähköisten järjestelmien kehityksessä tulee huomioida käytettävyys ja toiminnan tehostaminen. Ei ole kustannustehokasta luoda sähköisiä järjestelmiä, joita ei käytetä tarkastuksissa hyödyksi tai jotka eivät tehosta toimintaa. Sähköisten tarkastusten määrän lisääminen tulee tehostamaan toimintaa merkittävästi.

Luomutarkastusmaksujen nousu vaikutti erityisesti pieniin ja monipuolisiin tiloihin, jotka maksavat suhteessa toimintaansa ja saamiinsa luomutukiin korkeita tarkastusmaksuja. Tämä on johtanut siihen, että pieniä erikoiskasvitiloja on lopettanut luomutuotannon. Nousseet tarkastusmaksut uhkaavat erityisesti vihannestuotantoa ja pieniä tiloja, mikä voi johtaa tilanteeseen, jossa luomutoimijoita siirtyy edelleen luomuvalvonnan ulkopuolelle. Tämä heikentää luomun imagoa ja markkinoita.

Tarvitsemme monen kokoisia luomutuottajia kaikista tuotantosuunnista.

Perusmaksu ja tuntimaksu on selkeä malli. Tuntimaksu kuvaa tarkastusten kustannuksia hyvin.

Luomutarkastuksiin liittyvien kulujen hallinnan lisäksi on kiinnitettävä huomiota luomun houkuttelevuuteen niin tuottajan, jalostajan kuin kuluttajankin näkökannalta.

Kustannusten nousu, luomutoimijoiden vähentyminen ja hallinnon tehottomuus ovat johtaneet tilanteeseen, jossa luomutarkastuksiin liittyviä kustannuksia ei voida hallita nykyisellä mallilla.

Ratkaisua ei tule etsiä maksujen nostamisesta, vaan tarkastusten ja hallinnon tehostamisesta. Tämä edellyttää sähköisten järjestelmien laajempaa hyödyntämistä, hallinnon tehostamista ja mahdollista keskittämistä ja henkilöstön sopeuttamista.

Hallitusohjelman mukaisesti tulee pidättäytyä maatalouden kustannuksia lisäävistä kansallisista päätöksistä. Luomutarkastusmaksujen ei tule nousta yhdellekään alkutuotannossa toimivalle luomutoimijalle. Ruokaviraston on sopeutettava ja tehostettava toimintaansa vastaamaan luomutoimijoiden määrän muutoksia, jotta kustannusvastaavuus voidaan saavuttaa.

Lisätietoja:

Lounaisten liittojen luomuvaliokunnan puheenjohtaja
Juha Tenho
juha@tenhontila.net
puh: 044 012 1314

Lounaisten liittojen luomuvaliokunnan sihteeri
Virve Hindström, MTK-Satakunta
virve.hindstrom@mtk.fi
puh: 050 350 2599